

Sadržaj

Događaji

Vijesti o medijima

Saopćenja za javnost

Konkursi

Linija za pomoć novinarima

Plan aktivnosti za naredni mjesec

Medijska scena: Zakon o slobodi pristupa informacijama u BiH

Predložene izmjene su udar na medije i slobodu govora

Borka Rudić, generalna tajnica Udruženja BH novinari

Zakon se može popraviti, Nacrt – ne!

Mehmed Halilović, pravni savjetnik za medijska pitanja organizacije Internews

U opasnosti kompletan set antikoruptionih zakona

Srđan Blagovčanin, izvršni direktor Transparency International BiH

Amandmansko popravljavanje zakona je gubljenje vremena

Eldin Karić, izvršni direktor antikoruptione mreže Account

Nacrt zakona treba povući

Dženana Karup-Druško, novinarka i urednica, BH Dani

Uvodnik

Mnogobrojni pojedinci, domaće i strane organizacije, zadnjih mjesec dana ozbiljno upozoravaju na pogubnost prijedloga izmjena i dopuna Zakona o slobodi pristupa informacijama u BiH kojeg je 10. maja na svojoj web stranici postavilo Ministarstvo Pravde BiH. Svi su složni u procjeni da bi prijedlozi i izmjene ovog zakona stvorile medijski mrak i situaciju gdje bi institucije odlučivale koje informacije su od javnog interesa a koje ne, otvorile bi dodatni put za korupciju koju će biti nemoguće dokazati, a sve pod izgovorom da se zaštiti privatnost pojedinaca.

Kolika je želja vladajućih stranaka da što prije usvoji “Zakon o zabrani pristupu informacijama u BiH” ogleda se i u odluci da se izbjegne javna rasprava o prijedlozima i izmjenama, odnosno da se izmjene i dopune postave na web stranicu ministarstva gdje se primjedbe mogu slati u roku od 20 dana. Borba postojeće vlasti za povratak u prošlost i veću slobodu za centre moći počeo je već ranije sa usvajanjem izmjena i dopuna Zakona o finansiranju političkih partija i Zakona o sukobu interesa, a u završnici je i usvajanje izmjene i dopuna Zakona o javnim nabavkama. Zadnja i najbitnija bitka vladajuće elite bila bi prilagođavanje Zakona o slobodi pristupa informacijama BiH režimskoj viziji u BiH.

Promjene ovog zakona podrazumijevaju restrikcije za novinare ali i za sve građane ove zemlje. Teže bi dolazili do informacija koje ne bi više bile javno dobro i ovisili bi o volji institucija. Tako bi i obične ‘komunalne’ vijesti postale istraživačko novinarstvo. I dosadašnja primjena Zakona o slobodi o informacijama je bila loša. “Direktor nije tu, ostavite poruku”, “Dobićete odgovor od ministra kada bude imao vremena”, najčešći su odgovori sa kojima se novinari svakodnevno susreću u radu. Zaposleni u javnim institucijama u većini slučajeva nemaju društvenu odgovornost prema medijima i javnosti.

Na inicijativu Udruženja BH novinari krajem prošlog mjeseca predstavnici medijskih i nevladinih organizacija diskutovali su o Nacrtu ovog zakona i složili su se da je on neprihvatljiv za civilno društvo, novinare i građane. Zbog čega je ovaj zakon bitan za demokratske procese u BiH i koliko je bitno izboriti se za njega tada su objasnili: Mehmed Halilović, ekspert za medije, Eldin Karić, izvršni direktor antikoruptione mreže Account, Srđan Blagovčanin, izvršni direktor Transparency International BiH, novinarka i urednica Dženana Karup-Druško, te Borka Rudić, generalna tajnica BH novinara i Srđan Dizdarević, direktor Helsinškog komiteta za ljudska prava u BiH. Njihova izlaganja objavljujemo u ovom broju E-novinaru.

Adis Šušnjar, Udruženje/udruga BH Novinari

Događaji

29.05.2013.

Održana konferencija o transparentnosti medijskog vlasništva

Bosni i Hercegovini je neophodan zakon o transparentnosti vlasništva u medijima, jedan je od zaključaka dvodnevne konferencije „Transparentnost medijskog vlasništva u demokratskim društvima – prilagođavanje medijskog zakonodavstva BiH evropskim vrijednostima u ovoj oblasti“, održane u Neumu.

Vidi cijeli članak

05.06.2013.

Novinar portala BUKA osvojio prvu nagradu OSCE-a

Elvir Padalović, novinar i urednik DESKA portala BUKA osvojio je prvu nagradu OSCE-a BiH za tekst na temu zaštite životne sredine.

Vidi cijeli članak

Medijska scena : Zakon o slobodi pristupa informacijama u BiH

Predložene izmjene su udar na medije i slobodu govora

Borka Rudić, generalna tajnica Udruženja BH novinari

Ministarstvo pravde BiH je postavilo prijedloge o izmjenama i dopunama Zakona o slobodi pristupa informacijama na svoju web stranicu i dala mogućnost javne debate 20 dana samo na toj web stranici. Dvadeset dana nije dovoljan period i njega treba iskoristiti na način da se konkretni prijedlozi pošalju ministarstvu, a vrijeme do puštanja tog zakona u Parlament i kroz parlamentarne rasprave treba iskoristiti da se izvrši dodatni pritisak na donosiocima odluka, da se ne usvoje izmjene koje će biti restriktivne za pristup informacijama i građana i medija i svih koji su zainteresovani za korištenje ovog zakona i traženje informacija. Za nas u BHN, ključni problem jeste činjenica da se jedan dostignuti nivo otvorenosti i mogućnosti za pristup informacijama sada pokušava srušiti i da se tretiranje informacije kao javnog dobra pokušava sada pretvoriti u onaj stari

Događaji

06.06.2013.

Jasmina Popović nova potpredsjednica IFJ-a

Hrvatska novinarka Jasmina Popović izabrana je za novu potpredsjednicu Međunarodne federacije novinara (IFJ).

Na 28. Svjetskom kongresu IFJ, održanom 4.-6.6.2013. u Dublinu, hrvatska novinarka i kandidatkinja Sindikata novinara Hrvatske, Jasmina Popović, izabrana je za potpredsjednicu Međunarodne federacije novinara (IFJ).

Za predsjednika Međunarodne federacije novinara ponovo je izabran Jim Boumelha iz Sindikata novinara Velike Britanije i Irske. Jasmina Popović prva je potpredsjednica koja dolazi sa prostora Jugoistočne Evrope.

Vidi cijeli članak

30.05.2013.

Ne dam svoje pravo na informaciju! naziv je akcije civilnog društva u BiH putem koje su pozvani svi pjeđinci i nevladine organizacije da šalju svoje primjedbe na izmjene i dopune Zakona o slobodi pristupa informacijama u BiH koje je Ministarstvo Pravde BiH postavilo na svojoj web stranici. "Novi Zakon – ukoliko bude usvojen u ovom obliku – biće težak udarac istraživačkom, nezavisnom novinarstvu u BiH, kao i radu mnogih organizacija civilnog društva. Međutim, najveće posljedice bit će po građane i građanke BiH, kojima se oduzima pravo da budu informisani o tome ko, kako, kada, zašto troši javne (njihove) novce i resurse", stoji u pozivu brojnih nevladinih organizacija i udruženja. Do 31. maja na web stranicu stiglo je više od 200 primjedbi.

Saopćenja za javnost

08.06.2013.

Neutemeljeni napadi Dodika na BHT

Udruženje/udruga BH novinari najoštrije osudili drske i neutemeljene napade predsjednika RS Milorada Dodika na BHT i, kako je sam naveo, „još neke medije“, koje je optužio za „hušakčko“ i „politički motivisano“ izvještavanje. Komentarišući izvještavanje bosanskohercegovačkog javnog servisa sa protesta ispred zgrade Palamenta BiH, Dodik je optužio BHT da je u svom dnevniku „pozvao građane Banjaluke na proteste“, iako je u centralnoj informativnoj emisiji BHT-a jednostavno samo prenesena vijest da su se na društvenim mrežama pojavili pozivi za okupljanje u Banjaluci i u drugim gradovima BiH

Vidi cijeli članak

07.06.2013.

Podrška sindikatu RTV Istočno Sarajevo

Udruženje/udruga BH novinari i Linija za pomoć novinarima podržali štrajk uposlenika RTV Istočno Sarajevo i njihova nastojanja da zaštite svoja prava i radno – pravni status. Uposlenici ovog javnog medija su stupili u štrajk 3. juna, jer im poslodavac ne isplaćuje redovno lične dohotke, od početka 2011. ne dobijaju topli obrok ni nadoknadu za prevoz nitu su penziono i zdravstveno osigurani, zbog čega godinama ne mogu ovjeriti svoje zdravstvene knjižice.

Vidi cijeli članak

sistem kao informacija u vlasništvu javnih organa koji će moći odlučivati kome će te informacije davati. To je za nas ključni problem i mi na tome insistiramo i zbog toga organiziramo ove rasprave. Drugo što je problematično je otežavanje pristupa informacijama kroz predložene izmjene na način da se osobama koje su u posjedu tih informacija daje mogućnost da daju kompletnu informaciju ili samo dio informacije. To je nešto što je za nas problematično. Treće što smatramo jako važnim jeste da se otežava istraživački postupak novinara u prikupljanju informacija u kontekstu člana 10. konvencije o zaštiti ljudskih prava zato što je istraživački postupak jednako zaštićen kao i pravo na slobodu izražavanja.

Dakle, to je sastavni dio novinarskog posla i mora uživati isti sistem zaštite, odnosno ne bi trebao nailaziti na prepreke jednako kao što se ne bi smjelo nailaziti na prepreke u poštivanju prava na slobodu izražavanja novinara i medijskih uposlenika. Na koncu želim reći još jednu stvar. Zašto je problematično ono što se sada predlaže? Zato što se ruši jedan cijeli sistem i set medijskih zakona u kojima je osnovu činio ovaj zakon. Zakoni koji su poslije ili ranije nastali (kleveta, zakoni o javnim servisima, komunikacije) su na neki način imali ugrađen zakon o pristupu informacijama, bili su koherentni i omogućavali kvalitetan rad novinara.

Sada kada se mijenja ovaj zakon o slobodi pristupa informacijama, a postoje već najave da će se raditi zakon o medijima za cijelu BiH koji će također biti restriktivan za novinare i medije, onda se ozbiljno dovodi u pitanje funkcioniranje postojećeg zakonskog okvira za rad novinara i medija u BiH. Ja sam htjela u uvodu toliko, samo nekoliko napomena, šta je nama u Udruženju problematično sa ovim zakonom i zašto smo mi zainteresirani za debate i pokretanje jedne vrlo, usudila bih se reći, agresivne priče o štetnosti predloženih izmjena i zaista smo jako zainteresirani da svi ti naši prijedlozi stignu do Ministarstva pravde na vrijeme i budu uvršteni kao primjedbe na postojeći prijedlog izmjena Zakona o slobodi pristupa informacijama. Za uvod toliko, ja ću zamoliti kolegu Mehmeda Halilovića da konkretnije govori o ovom što sam ja rekla iz vizure Udruženja BH Novinari.

Saopćenja za javnost

03.06.2013.

Protest Vladi i Ministarstvu unutrašnjih poslova Makedonije zbog hapšenja Kežarovskog
Udruženje/udruga BH novinari i Linija za pomoć novinarima uputili najoštrij protest Vladi i Ministarstvu unutrašnjih poslova Makedonije radi hapšenja novinara Tomislava Kežarovskog. Hapšenje novinara Kežarovskog je sramotan čin mekedonskih vlasti i policijskih struktura i predstavlja najgrublji atak na slobodu izražavanja i sigurnost novinara.

Vidi cijeli članak

31.05.2013.

BH Novinari dostavili Ministarstvu pravde prijedloge i komentare na izmjene ZoSPI.

Vidi cijeli članak

Vijesti o medijima

12.06.2013.

Grčki državni RTV servis ERT prestao sa emitovanjem

Odluka o privremenom gašenju javnog RTV servisa donesena je pod pritiskom za smanjenje javne potrošnje. Ugašeni ERT zapošljava 2500 radnika i u najavi odluke je nazvan "primjerom netransparentnosti i nevjerovatnog rasipništva". "ERT košta 3-7 puta više od drugih TV stanica i ima 4-6 puta više zaposlenih, a sve to za veoma malu gledanost, otprilike upola manju od prosjeka drugih TV stanica", rekao je vladin glasnogovornik Simos Kedikoglou. Nakon gašenja RTV servisa uslijedili su masovni protesti građana i novinara.

Vidi cijeli članak

Zakon se može popraviti, Nacrt – ne!

Mehmed Halilović, pravni savjetnik za medijska pitanja organizacije Internews

ZoSPI zaista treba dopunjavati i usklađivati, ali još više mijenjati odnos vlasti i njihove obaveze u odnosu na sadašnji zakon. Ilustraciju dosadašnje prakse najbolje oslikava ovogodišnji pokušaj Centra za zastupanje građanskih interesa. Taj je Centar naime od Direkcije za puteve RS-a tražio informaciju o finansijskom planu i utrošku novca i dobio odgovor koji glasi: „Ne možemo dostaviti finansijski plan jer nije u interesu javnosti“(!).

Iako je ovo primjer iz RS-a, slično se ponašaju i vlasti iz bilo kojeg drugog dijela BiH i na bilo kojem nivou vlasti. Izuzeci od ovog modela su rijetkost, slično ponašanje ovom je, na žalost, pravilo.

Budući da u Bosni i Hercegovini imamo četiri zakona o slobodi pristupa informacijama (na nivou države, te dva na nivou oba entiteta i jedan na nivou Brčko Distrikta), treba reći da su to vrlo moderni zakoni, postavljeni na vrlo visokim standardima, koji ni u mnogim evropskim zemljama nisu primijenjeni. Ali i takvi zakoni trebaju promjene, doradu i, najviše od svega, međusobnu harmonizaciju. Ali to što nam je sada ponuđeno u Nacrtu izmjena zakona na nivou BiH ne doprinosi tim promjenama. Naprotiv, ako bi ovo bilo primijenjeno, to bi nas vodilo ne jedan nego više koraka nazad.

Zašto? Navešću samo ključne stvari. Nacrt ruši osnovni princip ovih zakona koji su zasnovani na pravilu objavljivanja informacija, dok je neobjavljivanje informacija izuzetak. U ovom nacrtu zakona to se pravilo uspostavlja na suprotnim osnovama – objavljivanje informacija biće izuzetak a neobjavljivanje pravilo. Dakle, ruši se temelj tog zakona i to je suštinska zamjerka.

Druga stvar koja se na osnovu ovih promjena predviđenih u ovom nacrtu uvodi u naše zakone predstavlja automatizam

u postupanju sa zahtjevima za pristup informacijama. Šta to znači? Na ovaj način javna vlast dobija priliku da automatski odbija zahtjeve osim onih koji su ovdje navedeni, a navedeni su ti koji su izuzeci (član 4.2. Nacrta zakona). Neobjavljivanje informacija radi zaštite ličnih interesa trećih lica, uključujući i njihovu privatnost, koje je samo po sebi izuzetak u svim zakonima o slobodi pristupa informacijama, sada postaje osnova za nove izuzetke kad bi informacije trebalo da se objave. Na ovaj način dobijamo izuzetak od izuzetaka!

Osnovno pravilo naših sadašnjih zakona i standard koji se uspostavlja ili pokušava uspostaviti u svijetu jeste da se svaki zahtjev rješava od slučaja do slučaja i to na osnovu testa javnog interesa. Dakle, i kad se na traženu informaciju eventualno može primijeniti neki od izuzetaka propisanih u Zakonu, test javnog interesa (ispitivanje moguće koristi ili štete ukoliko tražena informacija bude objavljena) trebao bi biti faktor od kojeg zavisi konačna odluka. U Nacrtu izmjena i dopuna Zakona taj se princip ruši, isključuje test javnog interesa i uspostavlja novi princip koji se zasniva na tome da se automatski rješavaju zahtjevi. To nije standard na kojem bi trebalo da se mijenja sadašnji Zakon.

Ovim nacrtom, dakle, ruši se taj ključni princip koji je jedino BiH imala u svojim zakonima u ovom regionu (Hrvatska ga je tek nedavno uvela u svoj zakon). To je princip ispitivanja javnog interesa. On se u Nacrtu isključuje upravo u dijelu koji se odnosi na zaštitu privatnosti, jer na osnovu tog prijedloga više nema ni ispitivanja javnog interesa.

Media Centar Sarajevo, 24.5.2013.

Dakle, to su ključni nedostaci i zato smatram da se ovaj nacrt zakona ne može popraviti novim amandmanima. Ovaj se nacrt jednostavno mora povući i tek na osnovu svestrane analize i u partnerskom odnosu sa nevladinim organizacijama napraviti novi prijedlozi.

Harmonizacija svih naših zakona

Zašto kažem da je važno da se naši zakoni, pri tome mislim na sva četiri, unapređuju? Naši zakoni uspostavljeni su na dobrim temeljima, ali među njima postoji i određena disharmonija. Jedino zakon na državnom nivou nakon promjena 2009. godine predviđa sankcije za odgovorna lica i organe vlasti. Zakoni na drugim

nivoima nemaju takve odredbe. To je jedna od bitnih stvari koje su nedostajće u zakonima u oba entiteta Ali, promjene i dopune su nužne i u Zakonu BiH u dijelu u kojem državni zakon predviđa sankcije a ne i mehanizam njihove primjene. Taj je dio toliko nedorečen da te sankcije nikada nisu ni primjenjene, niti mogu biti primijenjene. To je suština prijedloga zbog čega se taj dio državnog zakona mora unaprijediti i istovremeno drugi zakoni na nivou entiteta i Brčko Distrikta dopuniti.

Druga bitna karakteristika neusklađenosti naših zakona odnosi se na obavezu i način na koji su javne vlasti dužne da odgovore na zahtjev za pristup javnim informacijama. Jedino zakoni na nivou BiH i u FBiH nameću obavezu javnim vlastima da donose rješenja. Pravnici znaju šta to znači; rješenje vam daje mogućnost da vodite žalbeni postupak. Zakon u RS-u ne obavezuje vlasti da to čine. Taj zakon obavezuje javne vlasti u RS-u jedino da podnosiocu zahtjeva dostave „obavještenje“. Šta je obavještenje? To nije nikakav pravni akt. Dakle, svi koji se pozivaju na zakon u RS su onemogućeni da ulože žalbu i onemogućeni su da vode sudski postupak. Ostaje jedina mogućnost da se obrate instituciji Ombudsmena. Ali to nije dovoljno, zakon mora propisati obavezu javnih vlasti da donose rješenja, upravni akt koji će otvoriti mogućnosti da uložite žalbu i da vodite sudski postupak.

To su neke ključne stvari zbog kojih se naši zakoni moraju usklađivati i unapređivati. Naravno, ima toga još, ali želim naglasiti da postoji i drugi problem sa zakonima koji su doneseni nakon naših zakona o slobodi pristupa informacijama.

Naime, u svim ovim zakonima (ZoSPI) u završnim odredbama napisano je i naglašeno da zakoni koji budu doneseni nakon ovih zakona ne mogu ni na kakav način ograničiti prava koja su uspostavljena ovim zakonom osim ukoliko ne bude promijenjen upravo taj zakon (ZoSPI). Dakle, ZoSPI su *lex specialis* i svi zakoni koji su doneseni naknadno bi trebali biti usklađeni sa zakonima o slobodi pristupa informacijama u dijelu koji se odnosi na pristup informacijama. Nažalost, većina zakona za koje je javnost zainteresovana ograničili su ta prava. Samo kao primjer da navedem državni Zakon o zaštiti tajnih podataka. Taj zakon potpuno ruši principe i temelje zakona o slobodi pristupa informacijama. U Zakonu o zaštiti tajnih podataka postoji princip automatizma, što znači da se svi zahtjevi automatski odbijaju. Ne postoji nikakva obaveza javnih organa koji posjeduju takve podatke da daju bilo kakav odgovor, niti postoji mogućnost da se vodi žalbeni ili sudski postupak.

Ako je u pitanju Zakon o zaštiti tajnih podataka može se reći da je logično pretpostaviti da ti podaci i informacije trebaju da uživaju takav status i da se zahtjev za pristup tim informacijama treba odbiti. Logično je i da ti podaci, pod uslovima propisanim u tom zakonu, budu tako klasificirani... Ali osnovna odlika svih zakona o slobodi pristupa informacijama u posjedu javnih vlasti jeste objavljivanje informacija. I u takvim slučajevima, dakle, kad su u pitanju tajni podaci može postojati mogućnost i ona se mora otvoriti javnosti, pogotovo istraživačkom novinarstvu, da se zahtijeva objavljivanje nekog dijela i takvih informacija. Dakle, nakon provedenog testa javnog interesa moguće je i da tako klasificirana informacija, ili njen dio, budu stavljeni na uvid onome ko podnosi zahtjev. U Zakonu o zaštiti tajnih podataka ta je mogućnost potpuno isključena.

Konkursi

Sarajevski otvoreni centar i Inernews raspisuju konkurs za profesionalno i etičko izvještavanje o LGBT osobama i temama u Bosni i Hercegovini. Novinari iz elektronski, online, štampanih medija i freelance novinari mogu prijaviti svoje tekstve ili priloge koji afirmišu i promovisu profesionalno i etičko medijsko izvještavanje o LGBT osobama i temama u BiH.

Opširnije

Muzickazona.ba traži novinare i reportere (volonterski status) iz regije za saradnju.

Novinari i fotografi iz regije (Sarajevo, Banja Luka, Tuzla, Zagreb i Beograd) koji su upućeni u svijet muzike mogu da pošalju svoj CV, motivacijsko pismo, te recenziju jednog albuma koji je objavljen u posljednja tri mjeseca na posao@muzickazona.ba.

Opširnije

Austrijska novinska agencija (APA) u saradnji sa Bankom Austrije raspisala je konkurs za dodjelu nagrade pod nazivom „Writing for Central and Eastern Europe“ (Pišući za Centralnu i Istočnu Europu koja je namijenjena medijskim priložima o Europi i svakodnevnici u europskim zemljama.

Opširnije

Profesionalni fotografi iz Bosne i Hercegovine, Srbije, Hrvatske, Makedonije, Kosova, Slovenije i Crne Gore mogu se prijaviti za učešće na radionici o dokumentarnoj fotografiji DokuPhoto koja će biti organizovana u okviru Međunarodnog festivala kratkog filma - DokuFest od 17. do 25. Augusta u Prizrenu.

Opširnije

Richard J. Margolis nagrada za pisanje o socijalnoj pravdi

Blue Mountain Center (Plava planina centar) raspisuje konkurs za dodjelu godišnje nagrade Richard J Margolis koja je namijenjena novinarima i piscima koji se bave pisanjem o socijalnoj pravdi. Dobitnik nagrade posvojiti će novčanu nagradu od 5000 američkih dolara i jednomjesečni boravak u centru Plava planina u New Yorku.

Novinari i pisci treba da pošalju dva objavljena ili neobjavljena rada (maksimalno 30 stranica), kratku biografiju i sažetak o planiranim aktivnostima tokom boravka u Centru Plava planina. Krajnji rok za slanje prijava je 1. juli 2013. godine.

Opširnije

Nagradni konkurs CEI i SEEMO za istraživačko novinarstvo

Centralnoevropska inicijativa - CEI i Asocijacija medija Jugoistočne Evrope – SEEMO, u partnerstvu sa Fondacijom Konrad Adenauer (KAS), raspisali su godišnji nagradni konkurs za izuzetna dostignuća u istraživačkom novinarstvu.

Opširnije

Ovaj zakon o zaštiti podataka je možda najviše karakterističan, ali nije jedini. Još najmanje desetak zakona na svim nivoima vlasti, počev od zakona o krivičnom postupku, zakona o porezima, zapošljavanju itd, zasnovani su na principu automatskog odbijanja traženih informacija iz svog domena. Neki od tih zakona označeni su kao lex specialis i sve se vlasti pozivaju na svoje zakone. To je naravno nonsens i ne doprinosi uspostavi pravne države i jednakih prava za sve.

U opasnosti kompletan set antikorupcionih zakona

Srđan Blagovčanin, izvršni direktor Transparency International BiH

Govoreći sa aspekta odgovornosti javnih zvaničnika, mislim da cijeli ovaj slučaj u vezi sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama treba gledati u jednoj široj perspektivi. Vidimo šta se dešavalo u posljednje dvije godine, kontinuirani pokušaji trenutno vladajuće strukture u BiH na devastaciji kompletnog seta antikorupcionih zakona koji su kulminirali famoznim paketom SNSD-SDP. Ja ovo vidim kao zatvaranje kruga koji je počeo sa izmjenama Zakona o finansiranju političkih partija koji predviđa katastrofalna rješenja i koji je usvojen prošle godine.

U Parlamentu BiH su usvojene izmjene zakona o sukobu interesa prema kojima je sukob interesa postao otprilike teoretsko pitanje bez ikakve mogućnosti da neko u praksi bude sankcionisan. Dakle, kada uzmete u obzir tu širu sliku, prvo smo imali to rješenje kojim je legalizovano ilegalno finansiranje političkih partija, zatim smo imali nešto što sukob interesa svodi na teoretsko pitanje, gdje će članovi političkih partija odlučivati o tome da li su njihove kolege iz političkih partija u sukobu interesa. Sada dolazimo do zatvaranja informacija koje se odnose na privatnost nosilaca funkcija i imaćete situaciju u kojoj će moći da rade šta god hoće, a da javnost o tome neće moći ništa da zna i to će potpuno biti usklađeno sa zakonom i sa praksom.

U tom paketu postoji čitav niz drugih zakona koji su jednako tako katastrofalni, način izbora sudija i tužilaca, izmjene Zakona o javnim nabavkama, i bojim se da ova država i mi u njoj polako ali sigurno idemo u jednu vrstu potpunog haosa gdje se institucije na koje su bile postavljene određene zdrave osnove ovakvim izmjenama zakona poprilično devastiraju. Vidimo prema ovome što je usvojeno za sukob interesa da CIK više neće biti nadležna nego se formira neka nova komisija. Sve ovo govori o jednoj mučnoj slici koja se dešava u BiH i gdje jednostavno mi kao civilno društvo, a i mediji koji pokušavaju da govore o tome, imamo situaciju da gubimo jednu za drugom bitku.

Nakon ovog mračnog uvoda ja bih ustvari htio da kažem šta je ono što je Transparency International zajedno sa drugim organizacijama uradio, a vezano je konkretno za pokušaj uticanja na predloženi pro-

ces izmjene zakona. Na osnovu analize koju je sačinio gospodin Mehmed Halilović i mi, identifikovali smo ključne stvari koje su problem u ovom zakonu i napravili smo jednu vrstu template-a za sve organizacije civilnog društva i zainteresovane građane koji mogu uputiti ministarstvu pravde u procesu konsultacija. Tu su pobrojane po tačkama sve problematične stavke po nama. Tu je ostavljena organizacijama civilnog društva mogućnost da dodaju nešto što smatraju spornim ili da izbace neke od dijelova koji po njima nisu sporni i da jednostavno stave svoje kontakt podatke ovlaštene osobe i da taj zahtjev upute ministarstvu pravde. Sve u cilju da pokušamo uticati da ne dođe do ovih promjena koje su predložene na ovakav način.

Amandmansko popravljavanje zakona je gubljenje vremena

Eldin Karić, izvršni direktor antikorupcione mreže Account

Imamo danas jednu situaciju u kojoj je jedan urednik javnog servisa (Avdo Avdić, op.a) stavljen u situaciju da se pravda što je radio svoj posao i da zbog toga na neki način bude kompromitiran od javnosti, s tim da se zaboravlja da prema zakonu o krivičnom postupku novinar nikako ne može biti doveden u situaciju da bude svjedok, a samim tim ne može ni njegove aktivnosti iskoristiti u bilo kojem obliku na sudu. Samim tim se pokušava namesti neka praksa u kojima se novinarima pokušava zabraniti da objavljuju informaciju u javnosti da se bavi svojim poslom. Moja kolegica iz Centra za razvoj medija i analize, Ljilja Kovačević iz Banja Luke je vrlo jasno i precizno od predsjednika RS-a dobila upozorenje da ne smije da se gubi, da ne smije da prisustvuje tadašnjim sjednicama Parlamenta RS-a i da je njoj zabranjen ulaz u institucije RS-a.

Ne znam da li postoji još neki dodatni primjer koji može pokazati na koji način se zapravo naše institucije u ovoj državi ponašaju prema novinarima i prema onima koji traže informacije i koji imaju zadatak da obavještavaju javnost o onome šta vlast u ovoj državi radi. Ono čime se Account u posljednje vrijeme intenzivnije bavi jeste set zakona koji pokušava promovirati javnosti i za koje su potrebne promjene. Samim time što imamo situaciju danas da 70 odsto javnih nabavki u BiH se završi tako da javnost nema pojma na koji način su ta sredstva utrošena. Prema Zakonu o pristupu informacijama to bi trebalo da bude veoma transparentno osim u nekim slučajevima, to je i u zakonu tačno navedeno, a to su sredstva koja se tiču bezbjednosti, odbrane itd.

Sada pokušavam navesti javnosti neke primjere u svakodnevnom radu i institucija ne samo medija. Javnosti su potrebne informacije o tome na koji način se upravlja javnom imovinom. Ono što bih istakao još jeste da Zakon o slobodnom pristupu informacijama, onakav kakav jeste, prije nego što ga masakriraju u institucijama sistema, ima također problem kao i drugi zakoni u BiH, a to je da se ne provodi. Zakon o javnim nabavkama propisuje da Agencija za javne nabavke i ured za objavljivanje žalbi moraju objavljivati svoje podatke o tome ko učestvuje u javnim nabavkama, kakvi su rezultati tih nabavki i u slučaju žalbi da objavljuju ko se žalio, zašto i šta je bilo na kraju toga. Nijedna od institucija to ne radi. Ako mi imamo informaciju da oni upravljaju sa 4,5 milijardi KM na svim nivoima vlasti u BiH moramo postaviti pitanje da li neko za to mora da odgovara? Osnovna dva principa koja javnost ima u svojim rukama jesu transparentnost i odgovornost. Na nijedan od ta dva principa u ovim slučajevima se javnost ne može pozvati.

Ovim izmjenama zakona se pokušava transparentnost potpuno uništiti, a s druge strane odgovornost svakako ne postoji jer se zakon ne provodi. Mnogi zakoni imaju ugrađene i sankcije ali se oni ne provode. Navešću primjer u kojem smo mi tražili od Ministarstva vanjskih poslova da nam dostavi neke informacije vezano za troškove koji su oni napravili. Nismo dobili nikakvo rješenje, na kraju su se oni pozvali na to da je to državna tajna i da zbog toga ne mogu davati te informacije. Radilo se o utrošku telefonskih računa. Onda smo se obratili i ombudsmenima da bi nam i oni rekli da uvažavaju rješenje koje nam je dostavilo ministarstvo jer su se oni u roku od 15 dana javili. Međutim, javnost nije obaviještena o onom o čemu treba da bude. Treba dodati i da je Ured za reviziju sam iznio te podatke. Znači to nisu nikakve informacije koje trebaju da se skrivaju.

Institucije imaju obavezu tzv. proaktivnog pristupa informacijama, da sve svoje što rade na neki način stavljaju na internet jer je 21. vijek ili da putem javnih glasila obavještavaju javnost. Nažalost, vrlo su rijetke institucije koje to rade i mislim da oni koji provode zakon, prije svega tužioc, morali da vode računa o tome da ukoliko se prijavljuju takvi slučajevi gdje institucije ne rade ono zbog čega su i oformljene da bi trebalo da zbog toga odgovaraju njihovi direktori.

Dodao bih još jednu informaciju koja se ovih dana pojavila u javnosti, a to je da Udruženje novinara RS-a priprema zakon o medijima u RS-u u kojem će između ostalog biti određeno šta su to mediji a šta nisu. Mislim da ukoliko dođe do tog zakona i ukoliko budemo imali sve ovo što se sada dešava, imaćemo jednu situaciju (ovo sada stavljam u kontekst pravljenja tog nekog mraka i neke vrste diktature koja se pojavljuje polako u BiH) u kojoj će biti mediji samo ono što oni koji upravljaju ovom državom kažu da su mediji. Svi oni koje oni ne smatraju medijima neće moći obavljati svoj posao. Ukoliko ne budu obavještavali javnost o onome što žele biće sankcionisani ili eliminisani iz medijskog prostora u BiH. Želim da kažem da podržavam inicijativu koju je gospodin Halilović rekao, a to je da u principu da bilo kakvo amandmansko popravljavanje ovoga zakona je gubljenje vremena i da se treba napraviti front u kome ćemo reći da je najbolje rješenje da se ovaj nacrt zakona povuče i da se, ukoliko postoje realne potrebe, da se na taj način dođe do rješenja. Trebamo tražiti da se ovaj nacrt u cjelosti povuče i da se krene drugim putem. Još da iskažem stav članica Accounta a njih je 108, vrlo su spremne podržati ovaj prijedlog i na taj način će dati podršku ovoj inicijativi.

Opasni atak na demokratiju

Srđan Dizdarević, predsjednik Helsinškog komiteta za ljudska prava u BiH

Zakon o slobodi pristupa informacija u BiH je demokratsko dostignuće. Ono je za nas u BiH značilo iskorak u smislu da demokratija nije samo višestranački fer izbori, već pravo svakog građana ili organizacije da imaju pristup svemu onome što nije državna ili vojna tajna, što je itekako značajno pri procesu odlučivanja, glasanja i biranja. Dakle, ovo nije samo atak na borbu protiv korupcije, na slobodu medija i istraživačkog novinarstva, nego je otvoreni opasni atak na demokratiju.

Koliko je već zakona donijeto koji su korak unazad u odnosu na iskorake koje smo napravili u demokratskom smislu prethodnih godina.

Dva se fenomena događaju. Prvi je da se udara po svim ovim zakonima koji stvaraju prostor snaženju autoritarnog režima. S druge strane, sam proces njihovog donošenja je krajnje antidemokratski. Vi imate jučer usvajanje jednog zakona koji su organizacije ocijenile kao korakom unazad, apsurdom i izdajom tog principa. Unatoč tome taj zakon se donosi rugajući se javnosti. Istovremeno ne može se donijeti zakon o jedinstvenom matičnom broju, što je paradigma ove situacije. Vi ne dajete pravo postojanja građana zbog nekog politikanstva, zbog uskogrudosti i zbog apsolutnog negatorskog odnosa prema građanima i prezira.

Uzgređ rečeno jučer sam gledao emisiju pečat na RTRS, to je otprilike nagovještaj medija kakve ćemo imati. Nikad nisam vidio niži nivo novinarstva. Ono što je kazano o gospodinu Dodiku u posljednjih dana je ustvari jedna surova propaganda koja liči na propagande koje su rađene pod dva ideološka modela koja bi svi sigurno željeli da zaboravimo. U ovu sliku stanja se već od prije par mjeseci uklapa jedan trend žestokih napada na NVO i medije koji ide ka diskreditaciji, kriminalizaciji i zastrašivanju. Razgovor Dodika sa novinarom BN televizije, razni drugi ataci na novinare, kvalifikovanje NVO kao marionetskih, izdajničkih i stranih plaćenika, iniciranje u Parlamentu priče o nevladinim organizacijama kao mjestu pranja novca. Sve su ovo nagovještaji sužavanja demokratskih prava i sloboda, uvoženja vaninstitucionalne strahovlade u kojima participira jedan broj partijskih lidera.

Plan aktivnosti

- **Treninzi "Iskustva Evropskog suda za ljudska prava u procesuiranju slučajeva govora mržnje" za novinare, advokate, sudije i tužioce** održaće se 24.6. u Livnu, 25.6. u Bihaću i 26.6. u Prijedoru.

- **Konferencija o temi "Javni RTV servisi i njihova uloga u promociji različitosti i sprečavanju govora mržnje"** održava se u Hotelu Termag na Jahorini u Istočnom Sarajevu 28-29.6.2013.

Mi prisustvujemo dramatičnom stapanju tri vlasti, sudske, zakonodavne i izvršne. Nikada u BiH od Dayton-a do danas nije bilo više straha i razloga za strah za sve one koji nisu pomoćnici ovih tendencija za redukovanje demokratskih sloboda i ljudskih prava. Mislim da je trenutak zaista dramatičan. Smatram da je stepen arogancije vlasti toliki da se mogu nagovijestiti i očekivati još dramatičniji koraci ali i još dramatičnije reakcije onih koji ne budu prihvatili da budu dio stada. Mislim da posebno treba obratiti pažnju na one koji budu ukazivali na finansijske prevare, krađe, korupciju. Manje ćemo imati problema mi koji budemo kritikovali nacionalizam, šovinizam itd. Ali, oni koji budu ukazali gdje idu pare od puta, kako je tender izveden i slično, oni mogu u ovim vremenima sa ovakvom garniturom na vlasti da očekuju i gore nego što se dešava predsjedniku FBiH Živku Budimiru.

Nacrt zakona treba povući

Dženana Karup-Druško, novinarka i urednica, BH Dani

Radeći kao novinar istraživač temu o maloljetnim delikventima razgovarala sam s tom djecom na ulici i u domu. No, u tim razgovorima od njih sam dobijala dozirane informacije, govorili su ono što su htjeli, a ja sam željela saznati više. Da bih imala pravu, kompletnu, sliku, tražila sam u Kantonalnom sudu u Sarajevu pristup dosjeima maloljetnih lica, odnosno pravosnažno okončanim procesima. Zašto sam to tražila? Na suđenjima maloljetnim licima sociolozi i psiholozi daju svoje mišljenje o toj djeci u kojima su i razgovori sa njima, iskreni, govore o svojoj prošlosti, šta ih je navelo da se počnu baviti kriminalom...

U zahtjevu koji sam uputila Kantonalnom sudu pozvala sam se na Zakon o pristupu informacijama, navodeći da znam da su maloljetne osobe i njihovi lični podaci zaštićeni pred zakonom, da mene to ne zanima i da to neću koristiti. Dobila sam odobrenje. Nakon toga sam ušla u Kantonalni sud, nisam imala brojeve tih predmeta ni imena tih maloljetnika, rekla sam samo šta me zanima, oni su mi dali 15-20 predmeta, odabrala sam šta me zanima i onda sam dobila te dosjee da ih pregledam bez ikakvih ograničenja. To je potpuno normalno i podrazumijevalo se zato što je arhiva javna. Nakon usvajanja ovog zakona na više skupova koje smo imali predstavnici međunarodne zajednice zagovarali su digitalizaciju javnih arhiva, odnosno njihovo postavljanje na web stranice. To bi bilo još savršenije ali i sam pristup arhivama je ok.

Sud BiH ću navest kao primjer zato što je to najviša sudska instanca i zato što nerijetko njegovu praksu preuzimaju niži sudovi. Uspostavljanjem Suda BiH i uspostavljanjem nekih pravila u ovom sudu često sam dolazila u sukob i sa predsjednicom suda i sa osobama koje su bili glasnogovornici iz prostog razloga što se nismo slagali u tumačenju Zakona o pristupu informacijama. Nažalost, moram priznati da sam bila u manjini i nisam podržana ni od kolega novinara kad sam se pozivala na ovaj zakon i tražila da se praksa drugih sudova primjeni na Sudu BiH. Ne, Sud BiH je počeo primjenjivati svoja pravila nepisana u tom trenutku, pa je nama, recimo, zabranjeno unošenje bilo kakve opreme, tako da se meni desi da me zaustavi portir i ne da da unesem diktafon uz objašnjenje da pišem intervju!?

Svi moji zahtjevi za predmete iz suda BiH završavali su odgovorima uz objašnjenje da ja ne mogu imati uvid u to šta je neka osoba govorila, u iskaze, zapisnike policije... S druge strane tumačili su da su postupci javni i da ja mogu sjediti u sudnici i pratiti sve ono što me zanima. Osim što svi imamo toliko obaveza da je malo onih koji to zaista i mogu raditi, šta je tek sa onim slučajevima iz arhive koji su potrebni za neko istraživanje. Ali to je sve prolazilo. Da bi u martu 2012. došla obavijest Suda BiH da je usvojen Pravilnik o ostvarivanju pristupa informacijama.

Kada sam vidjela o čemu se radi nazvala sam Borku Rudić u Udruženje i alarmirala je smatrajući da je to što radi Sud BiH vrlo zabrinjavajuće jer direktno ugrožava slobode novinara i da ograničava dalekosežno pristup informacijama na koje imamo pravo. Na stranu što oni sad uvode neke svoje propise da mi moramo popunjavati formulare što je čisto gubljenje vremena.

Najalarmantnije je bilo da se ne mogu odobriti zahtjevi za izdavanje audio i video zapisa sa ročišta zbog "nedoličnog ponašanja", bez ikakvog tumačenja. No, objašnjeno je kad će oni odbijati informacije i tu se pozivaju na zakon, a onda daju sebi za pravo da određuju šta su povjerljive informacije, da bi tačka 42. Pravilnika govorila o anonimizaciji sudskih odluka i drugih dokumenata i podacima koji se anonimiziraju. Nezvanično objašnjenje zašto je Sud odlučio da uvede ovaj pravilnik jeste da se u procesu Turković, koji je bio otvoren za javnost, u snimcima koje je puštala FTV vidjelo "nedolično ponašaju onih koji zastupaju i vode taj predmet", a što je izazvalo komentare, polemike i smijeh u javnosti. E, onda su oni da zaštite sami sebe uveli ovaj pravilnik, a pri tome im nije palo na pamet da pokrenu pitanje odgovornosti zbog tog nedoličnog ponašanja.

Uz ovaj član, koji definira šta mi smijemo a šta ne, dobili smo i upute o načinu anonimizacije sudskih odluka, itd. Kada smo reagirali, a reagirali su Udruženje BHN i Birn, i ja sam razgovarala sa Srđanom

Linija za pomoć novinarima

Aktuelni slučajevi:

1. Avdo Avdić - FMHL je zaprimila odgovor od Tužilaštva BiH vezano za prisluškivanje urednika redakcije vijesti FTV-a. Ured glavnog tužioca je obavijestio FHML da se protiv Avdića ne vodi istraga u Tužilaštva BiH i da se prema njemu nisu vodile posebne isražne radnje.

2. Ivana Babić - Mobing na radnom mjestu od strane direktorice Radio Kupresa Mirele Ivoš i kolege Ivana Gašpara na uposlene u Radiju Kupres. U saradnji sa Linijom za pomoć novinarima Ivana Babić pokreće sudski postupak.

3. Senad Avdić - Linija za pomoć novinarima uputila Zahtjeve za informacije o prijetnjama novinaru Senadu Avdiću na adrese Federalne uprave policije i Policijske uprave Centar Sarajevo.

Blagovčaninom iz Transparencya koji je također podržao naše reakcije, jer ovo je skandalozno, no rečeno je da je Sud BiH uskladio pravilnik sa Zakonom za zaštitu ličnih podataka i na prijedlog Agencije. Na početku Pravilnika stoji da predsjednik Suda donosi upute. Uputa se, dakle, poziva na Zakon o Sudu BiH, član 11 Zakona o Sudu BiH koja kaže da je predsjednik suda odgovoran za: tačka G kaže - rukovođenje osobljem suda. Tražila sam gdje se to pozivaju na zakon Agencije za zaštitu ličnih podataka. Nisam našla.

U jednoj tv emisiji sam pitala direktora Agencije za zaštitu ličnih podataka: ako mi imamo Zakon o krivičnom postupku koji vrlo decido kaže da su suđenja javna i transparentna, kao i izuzetke šta je zatvoreno za javnost, na osnovu čega Vi na te zabrane uvodite svoje zabrane? Sad imamo situaciju da informacija koju šalje Sud medijima, poštujući svoj pravilnik krije podatke, a novinar koji sjedi u sudnici, s obzirom da je suđenje javno i da sudija nema obavezu prikrivati te podatke, sve to napiše i objavi. Hoćete li Vi njega tužiti i po kom zakonu? Ko će biti odgovoran u tom slučaju? Novinar koji je prenio informaciju koja je potpuno anonimizirana jer nije imao vremena da sjedi na ročištu, ili novinar koji sjedi na ročištu pa je sve čuo i objavio. Štitite podatke koji se daju pismenim putem, a istovremeno su suđenja javna.

Direktor agencije je tada rekao da oni nisu tražili da se zaštite svi ti podaci. Sutkinja Miletić se složila da nije bilo potrebe za tim. Pitala sam ko je potpisao tu odluku da bi javnost znala. Odgovoreno je: predsjednica Suda BiH. Na naše reakcije bilo je dosta žestokih razgovora, da smo mi napali Sud BiH, itd. Nezvanično je rečeno da će Sud BiH reagirati i uskladiti svoj pravilnik sa zakonom. Nažalost do toga nikad nije došlo i mi čak sad imamo obrnutu praksu da se ovaj pravilnik spustio na niže nivoe, do toga da je mene nedavno zvala jedna žrtva i panično mi objašnjavala kako su dobili presudu Kantonalnog suda u Bihaću protiv ratnog zločinca koja je potpuno

anonimizirana!? Dakle kriju se svi njegovi podaci. Je li to mi sad počinjeno štititi i ratne zločince? Ovo što se radi čista je cenzura. Ja kao novinar istraživač više ništa ne mogu raditi.

Zašto govorim o ovome pravilniku. Kako godinama radim sa sudijama i tužiocima naučila sam da se oni često hvataju za riječ zloupotrebljavajući to što su oni pravници a većina novinara nije. Ono što mi je upalo u oči kod ovih izmjena jeste da oni kažu da neće ograničiti pristup informaciji ili dijelu informacije. Bojim se da upravo to djelimično širom otvara vrata za Pravilnik suda BiH i sve ovo što je već urađeno. Mislim, kao i gospodin Mehmed Halilović, da ovaj zakon treba povući, a s obzirom da su šanse za to jako male, treba u potpunosti da se izbacij prijedlog člana 4. kojim oni uvode sve ovo o čemu sam govorila.

Impressum

Redakcijski kolegij biltena

Velida Kulenović

Mirza Sadiković

Siniša Vukelić

Admir Kadrić

Vladimir Šušak

Alena Beširević

Urednik

Adis Šušnjar

Tehničko uređenje

Arman Fazlić

Udruženje/udruga BH Novinari

Kralja Tvrtka 5/5, Sarajevo, Bosna i Hercegovina

Tel/Fax +387 33 223 818; + 387 33 443 072

e-mail: bhnovinari@bhnovinari.ba;

web: www.bhnovinari.ba